

Бо қарори президиуми Иттифоқи
касабаи роҳиоханчиёни
Тоҷикистон таҳти № 2/5 аз 5 апрели
соли 2018 тасдиқ карда шудааст.

Н И З О М Н О М А

дар бораи шахсони ваколатдор оид ба ҳифзи меҳнати Иттифоқи касабаи
роҳиоханчиёни Тоҷикистон

Қоидаҳои умумӣ

1. Ваколатдорони иттифоқи касаба оид ба ҳифзи меҳнат-минбаъд ваколатдорони ҷамъиятӣ-намояндагони иттифоқи касаба дар коллективи меҳнатӣ мебошанд, ки дар асоси талаботи моддаи 363 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Назорати ҷамъияти риояи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнатро иттифоқҳои касаба, нозирон ва комиссияҳои мақомоти дахлдори интихобии иттифоқи касабаи ташкилот ё дигар намояндагони кормандон амалӣ менамоянд», назорати ҷамъиятиро оиди шароити меҳнат ва риояи қоидаву-меъёрҳо доир ба ҳифзи меҳнат дар ҷойҳои корӣ, иҷрои чорабиниҳо оиди пешгирӣ аз ҳодисаҳои нохуш ва бемориҳои касбӣ назорат мекунанд:

1.1. Ваколатдорони ҷамъиятии ҳифзи меҳнат намояндаи коллективи меҳнатӣ дар ташкилот (дар оянда муассиса) мебошанд, ки назорати ҷамъиятиро оиди шароити меҳнат ва риояи қоидаву меъёрҳо доир ба ҳифзи меҳнат дар ҷойҳои корӣ, иҷрои чорабиниҳо оиди пешгирӣ аз ҳодисаҳои нохуш ва ба касалиҳои касбӣ дучоргардидани кормандонро назорат мекунанд.

1.2. Ваколатдорони ҳифзи меҳнат дар маҷлисҳои (конференсияҳои) ташкилоти ибтидоии иттифоқи касаба аз ҳисоби аъзоёни пешқадами ҷамоат бо овоздиҳии кушод интихоб карда мешаванд.

Муҳлати ваколоти онҳо ба муҳлати амалӣ ваколоти мақомоти интихобии намояндагони кормандон (иттифоқи касаба) баробар мебошад.

1.3. Намояндагии ваколатдорони ҷамъиятӣ аз тарафи иттифоқҳои касаба дар асоси талаботи моддаи 363-и Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон бо мақсади ташкили назорати ҷамъиятӣ аз рӯи иҷрои қонунҳои амалкунанда оиди ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои кормандон дар масъалаҳои ҳифзи меҳнат дар корхонаҳо, муассисаҳо ва ташкилотҳо новобаста аз шакли моликият намуди хоҷагидорию шумораи кормандон таъсис дода мешавад.

1.4. Шумораи ваколатдорони ҳифзи меҳнат бо қарори ташкилоти иттифоқи касаба вобаста ба шароити мушаххаси истеҳсолот муқаррар карда мешавад, ки онҳо назорати ҷамъиятиро оиди ҳифзи меҳнат дар корхона ва муассиса таъмин менамоянд.

Дар корхона ва муассисаҳои роҳи оҳан шумораи ваколатдорони ҷамъиятӣ вобаста ба шумораи участкаҳо ва сехҳои истеҳсоли интиҳоб карда мешаванд.

1.5. Кормандоне, ки аз рӯи вазифаи ишғолкардашон барои ҳифзи меҳнат масъул мебошанд ва иҷрои ҷорабиниҳо оиди пешгирии захмбардори истеҳсоли, бемориҳои касбӣ ба зиммаи онҳо гузошта шудааст, ба ҳайси ваколатдори ҷамъиятӣ ҳифзи меҳнат интиҳоб намудан ҷои нест.

1.6. Агар ҳаёти ваколатдорони интиҳобшудаи ҳифзи меҳнат дар корхона ё муассиса он аз 3 нафар зиёд бошад, як нафар ваколатдори калон доир ба ҳифзи меҳнат интиҳоб карда мешавад.

1.7. Маъмурияти корхона яқоя бо кумитаи иттифоқи касаба дар муддати як моҳ пас аз интиҳоби ваколатдорони ҳифзи меҳнат, омӯзиш ташкил намуда, онҳоро бо қоидаҳо, дастуруламалҳо ва дигар маводҳои меъёриву иттилоотӣ таъмин мекунад. Барои фаъолияти онҳо шароити зарурӣ муҳайё намуда, оид ба амалӣ гардонидани таклифҳо оиди масъалаи беҳдошти шароит ва ҳифзи меҳнат дар истеҳсолот мадад мерасонанд.

Ваколатдорони ҷамъиятӣ оиди ҳифзи меҳнат бояд аз тарафи комиссияе, ки аз ҳисоби мутахассисони муассиса, намояндагони мақомоти назорати давлатӣ ва нозирони меҳнати иттифоқҳои касаба таъсис дода шудааст, аз аттестатсия гузаронида шаванд.

1.8. Маъмурияти корхона, иттифоқи касаба ва мақомоти интиҳобии онҳо мақомоти назорати давлатӣ, нозирони меҳнати иттифоқи касаба ба ваколатдорони ҷамъиятӣ оиди ҳифзи меҳнат дар иҷрои вазифаҳои ба зиммаи онҳо гузошташуда кӯмаки зарурӣ расонида, ҳамаҷониба дастгирӣ менамоянд.

1.9. Ваколатдорони ҷамъиятӣ оиди ҳифзи меҳнат дар фаъолияти худ Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон, Оинномаи (Низомномаи) муассиса, Оинномаи иттифоқи касаба, Низомномаи мазкур ва қоидаву меъёрҳои доир ба ҳифзи меҳнат ба роҳбарӣ мегиранд.

1.10. Барои иҷрои вазифаҳои онҳо ба ваколатдорони ҷамъиятӣ оиди ҳифзи меҳнат дар доираи вақти корӣ на камтар аз ду соат дар як ҳафта, махсус вақт ҷудо карда мешавад. Дар давоми ин вақт аз ҳисоби корхона маоши ваколатдори ҳифзи меҳнат ба андозаи музди меҳнати миёна пардохта мешавад.

2. Мазмун ва мундариҷаи қори ваколатдорони ҳифзи меҳнат, ҳуқуқ ва вазифаҳои онҳо

2.1. Дар асоси талаботи моддаи 363 Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон «Назорати ҷамъиятии риояи қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба меҳнат ва қоидаҳои ҳифзи меҳнатро иттифоқҳои касаба, нозирон ва комиссияҳои мақомоти дахлдори интиҳобии иттифоқи касабаи ташкилот ё дигар намояндагони кормандон амалӣ менамоянд».

2.2.Ваколатдорони чамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат аз тарафи кормандон ва корфармоён риюя шудани талаботи ҳифзи меҳнатро назорат бурда, барои иҷрои ин рисолаташон онҳо ҳуқуқ доранд бе ягон мамоният ба объектҳои назоратшаванда ташриф оварда ҳолати ҳифзи меҳнатро дар ҷойҳои корӣ санҷанд ва ба роҳбарон доир ба бартараф кардани камбудии ошкоршуда амрнома диҳанд. Ваколатдорони чамъиятӣ оиди ҳифзи меҳнат шохай асосии назорати чамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат аз тарафи иттифокҳои касба ба шумор мераванд. Шахсони ваколатдори чамъиятӣ бевосита дар рафти истеҳсолот дар миёни кормандони иштирок намуда, имконияти назорати аз тарафи корфармо иҷро намудани қонунҳои амалкунанда оиди ҳифзи меҳнат, ҳолати ҳифзи меҳнат ва аз тарафи кормандон риюя қоида ва меъёрҳои ҳифзи меҳнатро доранд.

2.3.Барои иҷрои вазифаҳои ба зимма дошташон ваколатдорони чамъиятӣ оиди ҳифзи меҳнат ҳолати ҷойҳои корӣ, гузаргоҳҳо ва равшаннокии онҳоро санҷида аз ҷиҳати техникӣ дуруст насб ва истифода шудани таҷҳизот, дастгоҳҳо, мошинаҳо, механизмҳо, олотҳо, воситаҳои нақлиёт қори дастгоҳҳои ҳавокашӣ, мувофиқати ҷараёни технологиро ба талаботи бехатарии меҳнат, ҳолати роҳҳои тахлия (эвакуатсия) баромадгоҳҳои эҳтиётиро муайян мекунанд.

- сифати гузаронидани корҳои дастурдиҳиро доир ба бехатарии меҳнат аз тарафи корфармо ва таъминоти кормандони техникиро бо либосу пойафзоли махсус дигар воситаҳои ҳимояи фардӣ дурустии истифодаи онҳо, инчунин дар муҳлатҳои муқарраршуда гузаронидани тозакунии кимиёвӣ, ҷомашӯӣ, таъмир, хушкунӣ, ҷангтозакунии, безараргардонӣ, таҷъизкунонӣ (дезинфексия), аз моддаҳои радиоактивӣ рафъ қуноидани либосу пойафзолҳои махсус ва ғайраро назорат мекунанд

- ҳолати санитарияи маиши биноҳо ва кабинетҳо фаъолияти муътадили онҳо ва мувофиқи қоидаю меъёрҳои муқарраршуда бо он таъмин будани ҳамаи кормандонро месанҷанд.

- аз тарафи маъмурият риюя шудани қонунгузорию оиди вақти корӣ, вақти истироҳат, ҳифзи меҳнати занон ва ҷавонон назорат мекунанд.

- ташкили речаи бо оби нӯшокӣ таъмин будани кормандон, ба онҳо додани шир, маводҳои шустушӯӣ ва додани хӯрокҳои табобатӣ профилактикиро назорат мекунанд.

- дар бораи ҳар як ҳодисаи нохуши дар истеҳсолот ё ҳодисаи зараррасонӣ ба саломатӣ, ки бо кормандон ҳангоми кор ва вобаста ба вай рух медиҳанд фавран ба роҳбари корхона хабар дода ба ҷабрдида ёри аввалини тиббӣ мерасонанд.

- ҳангоми ба амал омадани хатар ба ҳаёт ва саломатии кормандон, ҳуқуқ доранд қорро боздоранд, дар бораи он бевосита ба корфармо хабар расонанд;

- якҷоя бо мақомоти назорати давлативу чамъиятӣ мутахассисони ҳифзи меҳнати муассаса доир ба пешгирии маҷруҳшавӣ ва бемориҳои касбии истеҳсолӣ барои гузаронидани санҷиши шароити меҳнат дар ҷойҳои корӣ фаъолона ширкат мекунанд.

- дар таҳқиқи ҳолат ва сабаби рӯй додани ҳодисаи нохуш ва бемориҳои касбӣ иштирок намуда, ба комиссияҳои дахлдор оид ба бартараф намудани сабабҳои, ки натиҷаи он ба маҷруҳшавии истеҳсоли ва бемориҳои касбӣ меорад, таклифҳо пешниҳод менамоянд.

- оид ба сари вақт ва дуруст ба расмият даровардани санадҳо аз рӯйи намуни Н-1 ва иҷрои чорабиниҳо доир ба бартараф кардани сабабҳои ҳодисаи нохуш назорат мебаранд.

- дар сурати масъулияти ҳарду тараф дар ҳодисаи нохуши рӯхдода, ваколатдори ҳифзи меҳнат ҳуқуқ дорад барои муайян намудани зиёни аз маҷруҳшавӣ ё дигар ҳолатҳои иллатёбии саломатии корманд ба муассиса расонидашуда, ки ба иҷрои вазифаҳои меҳнатии вай алоқаманд аст, ба комиссияи дахлдори иттифоқи касабаи соҳавӣ ва маъмурият таклифҳо пешниҳод кунад.

- аз корфармо оиди аз кор дур намудани шахсонеро, ки мунтазам қоидаю дастурамалҳоро доир ба ҳифзи меҳнат ва бехатарии он вайрон мекунад ва бо ин амали худ барои кормандони дигар ҳолатҳои хатарнок ба вуҷуд меорад, талаб намоянд;

3. Кафолатҳои ҳуқуқӣ ва фаъолияти ваколатдорони ҷамъиятӣ оиди ҳифзи меҳнат дар ташкилот

3.1. Аз кор озод кардан, додани мучозоти интизомӣ ва дигар чораҳои таъсиррасонӣ ба ваколатдорони ҷамъиятӣ ҳангоми иҷрои вазифаҳои ҷун намояндаи меҳнаткашон фақат бо иҷозати коллективи меҳнатӣ ва Кумитаи иттифоқи касабаи корхона ба амал бароварда мешавад.

3.2. Муассис, маъмурият ва шахсони мансабдор барои вайрон кардани ҳуқуқи ваколатдорони ҳифзи меҳнат ё монъешавӣ ба фаъолияти қонунии онҳо мутобиқи Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҷавобгарии маъмури қашада мешаванд.

3.3. Ваколатдорони ҳифзи меҳнат на камтар аз як бор дар нимсола оиди қори худ дар ҷаласаи умумии коллективӣ меҳнатӣ ва иттифоқи касабаи корхона ҳисобот дода оиди натиҷаҳои фаъолияти худ дар назди қонун, коллективи меҳнатӣ ташкилоти иттифоқи касаба ҷавобгар мебошанд.

Агар ваколатдори ҳифзи меҳнат нисбати вазифаҳои худ безъитборӣ намояд ё дар масъалаи ҳифзи ҳуқуқи манфиатҳои кормандон оиди таъмини шароити бехатарии меҳнат дар ҷойҳои қорӣ ба қадри зарури устуворӣ зоҳир накунад, вай бо қарори ҷаласаи ташкилоти иттифоқи касаба бозхонд карда мешавад.

3.4. Ба ваколатдорони ҳифзи меҳнат шаҳодатномаи махсуси намунааш муқарраршуда дода мешавад. Бо пешниҳод намудани ин шаҳодатнома онҳо метавонанд бе мамоният, бе хабардоркунии пешакӣ дар тамоми давраи вақти қорӣ ба корхона, ошхона, озмоишгоҳ, устухона даромада ҳолати ҳифзи меҳнатро санҷад, аз болои иҷрои қоидаю меъёрҳои ҳифзи меҳнат, чорабиниҳо доир ба пешгирӣ кардани ҳодисаҳои нохуш ва маризии касбӣ дар истеҳсолот назорат баранд.

3.5. Барои кори софдилона ва фаъолона, пешгирии ҳодисаҳои нохуш ва маризии касбӣ дар истеҳсолот мусоидат мекунад, беҳтаршавии шароити меҳнат дар ҷойҳои кори бо қарори якҷояи коллективи меҳнатӣ ва ташкилоти иттифоқи касабаи корхона ваколатдорони ҳифзи меҳнат аз ҳисоби фонди ҳифзи меҳнати корхона аз ҷиҳати моддӣ ва маънавӣ хавасманд карда мешаванд.

4. Ҳуқуқ ва вазифаҳои ваколатдори ҷамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат

4.1. Дар татбиқи системаи назорати маъмурию ҷамъиятии ҳифзи меҳнат дар корхона ва ташкилотҳо нақши ваколатдори ҷамъиятӣ оид ба ҳифзи меҳнат бағоят муҳим мебошад.

Тибқи моддаи 357 банди 1-и Кодекси меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон назорати ҷамъиятӣ риояи меъёру қоидаҳои ҳифзи меҳнат аз ҷониби иттифоқҳои касаба ва дигар намоёндагони кормандон ба амал бароварда мешавад, ки онҳо бо ин мақсад ҳуқуқ доранд бозрасии худиро таъсис диҳанд, инчунин шахсони ваколатдорро оид ба ҳифзи меҳнат интиҳоб намоянд.

4.2. Нозирон ва шахсони ваколатдор оид ба ҳифзи меҳнати иттифоқҳои касаба ва дигар намоёндагони кормандон ҳуқуқ доранд:

- ✓ аз ҷониби корфармоён риояи гардидаи санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистонро дар бораи ҳифзи меҳнат назорат кунанд;
- ✓ ташҳиси мустақилонаи шароити меҳнат ва таъмини беҳатарии кормандони ташкилотро гузаронанд;
- ✓ дар санҷиши ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ иштирок кунанд, инчунин мустақилона онҳоро санҷиш намоянд;
- ✓ аз роҳбарон ва дигар шахсони мансабдори ташкилот оид ба шароит ва ҳифзи меҳнат, инчунин дар бораи ҳамаи ҳодисаҳои нохуш дар истеҳсолот ва бемориҳои касбӣ маълумот гиранд;
- ✓ дар бораи боздоштани корҳо дар ҳолатҳои таҳдид ба ҳаёту саломатии кормандон талабот пешниҳод кунанд;
- ✓ ба корфармоён барои бартараф намудани вайронкуниҳои ошкоршудаи талаботи ҳифзи меҳнат амрномаҳо медиҳад, ки иҷрои он ҳатмӣ мебошад;
- ✓ санҷиши шароит ва ҳифзи меҳнат, иҷрои уҳдадорихои корфармоёнро оид ба ҳифзи меҳнат, ки тибқи созишнома ва шартномаи коллективӣ пешбинӣ шудаанд, таъмин намоянд;
- ✓ дар кори комиссияҳо оид ба санҷиш ва ба истифода додани иншооти истеҳсолӣ ва воситаҳои истеҳсолӣ ба ҳайси коршиносони мустақил иштирок намоянд;
- ✓ дар таҳияи лоиҳаҳои санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба ҳифзи меҳнат иштирок намоянд, инчунин онҳоро бо тартиби муқарраргардида мувофиқа кунанд;
- ✓ ба мақомоти дахлдор дар бораи ба ҷавобгарӣ кашидани шахсоне, ки талаботи ҳифзи меҳнатро риоя накардаанд, ҳодисаҳои нохуши дар истеҳсолот руҳодаро пинҳон медоранд, муроҷиат намоянд;
- ✓ дар ҳалли баҳсҳои меҳнатӣ, ки ба вайронкунии муқаррароти Кодекси мазкур ва дигар санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон,

ухдадориҳои пешбиникардаи созишнома ва шартномаи коллективӣ чихати ҳифзи меҳнат, инчунин тағйирёбии шароити меҳнат алоқаманд мебошанд, иштирок кунанд;

- ✓ дорои дигар ҳуқуқ ва уҳдадориҳои пешбиниамудай санадҳои меъёрии ҳуқуқии Ҷумҳурии Тоҷикистон бошанд.

3. Иттифоқҳои касаба ва дигар намояндагони кормандон ҳуқуқ доранд беамоният дар ташкилот риояи талаботи ҳифзи меҳнатро санчида, ба шахсони мансабдор таклифи баррасии ҳатмиро оид ба бартаараф намудани вайронкуниҳои ошкоршудаи талаботи ҳифзи меҳнат пешниҳод намоянд.

Маъмурияти корхона вазифадор аст, ки интихоби ваколатдорони чамъиятӣ ҳифзи меҳнатро дар ҳар як коллективи меҳнатӣ новобаста аз шакли моликият, соҳаи фаъолияти хоҷагидорӣ ва шумораи кормандон таъмин намоянд.